

Frågor och ställningstagande inför Sakråd om CAP efter 2027

Förbundet Svensk Fäbodkultur, som sedan 6 december 2024 är förtecknat som ett immateriellt kulturarv hos UNESCO vill se fler aktiva fäbodbrukare i Sverige.

Fäbodbruket är det mest robusta bruknings sättet inom jord- och skogsbruk.

Vi klarar att framställa mejeriprodukter enligt tradition utan el eller rinnande vatten.

Fäbodens djur hittar bete och vatten i skog och utmark utifrån den gamla sedvanan- mulbetesrätten. Djuren är ett levande skafferi, en del av vår livsmedelsberedskap.

1. Vilka åtgärder är viktigast att utveckla eller förstärka för att CAP ska kunna skapa en produktion som samtidigt är konkurrenskraftig, lönsam och miljömässigt och socialt hållbar?
Kan vi få regelverks som underlättar så vi får fler fäbodbrukare och fler betande djur i skog och utmark.

Fäbodersättningen /Fäbod i drift bör ses över och göras mer flexibel, både vad gäller arealkrav, djurhållning och betestid.

En aktiv fäbods vallruta med betande djur kan vara alltifrån 1 ha inom hägn till stora arealer med fritt bete på skogen. Det måste ges möjlighet att börja i **liten skala**.

Det finns fäbodbrukare som har fäbodbruket som en del i sitt helårs jordbruksföretag medan några har det som en viktig inkomst över sommaren. De kan bli flera!

De fäbodbrukare som tar in djuren på natten och **har traditionell mjölkhantering** med tillverkning av ost, smör och mese bör ges extra ersättning.

Fäbodens livsmedelsframställning bygger på ett **undantag vad gäller mjölkhanteringen**. För småjordbrukaren bör dessa regler även kunna gälla vintertid. Att bygga eget mejeri är bara en dröm för många och **dispens bör ges för produktion i eget kök**.

De 70 liter mjölk till försäljning per vecka som idag är tillåten är alldeles för lite om man håller några kor. För att få någon lönsamhet måste **gränsen höjas**.

En ändring kommer att göra livsmedelsframställningen mer lönsam och att den kan utvecklas.

Här finns kunskap som är användbar i livsmedelsberedskap och i kristider.

Utifrån det som beskrivits ovan är det viktigt att CAP ger möjlighet att fortsätta med traditionella metoder för djurhållning, att möjlighet till stöd finns och att regelverken anpassas vad gäller livsmedelshantering och djurskydd.

2. Hur bör CAP (EU-regelverk eller nationellt genomförande) förändras för att öka robustheten i svenskt jordbruk och livsmedelsproduktion?

Fäbodens livsmedelsproduktion är i sig robust och energisnål. Ett problem idag är det nationella genomförandet som har snävat in undantagen vad gäller livsmedelsreglerna så det blir i stort sett omöjligt att få lönsamhet i produktionen. Framför allt omöjliggör de **lönsamhet under de 9-10 månader** djuren inte är på fäboden. De nationella **djurskyddsreglerna har försvårat uppställningen av djuren på fäbod**. Här krävs nationella undantag för att vi ska kunna föra vårt immateriella kulturarv vidare. Se även fråga 1 om förändrat regelverk.

3. Hur bör genomförandet av CAP utvecklas för att underlätta kapitalförsörjningen för svenskt jordbruk?

Särskilt stöd måste kunna utgå till **småjordbrukare** så att landsbygden hålls levande med betande djur och levande gårdar. Nu missgynnas t.ex. små investeringar då gränsen för investeringsstöd är satt på en miniminivå. Politiken gynnar idag ensidigt det storskaliga jordbruket vilket är sårbart ur många perspektiv, socialt, ekologiskt, beredskapsmässigt m.m. Detta måste ändras.

4. Hur ser din organisation på balansen mellan breda, enkla åtgärder och mer komplexa åtgärder med fler och mer omfattande villkor, givet att de åtgärder som är enklare också ger lägre ersättningsnivåer än de som kräver mer av lantbrukaren?

Generellt är det positivt med förenklade regler men de måste också bli mer flexibla.

Ekonomi är givetvis viktig och ett krav som kräver mera åtgärder, t.ex. **om betesdrift för mjölkkor** skulle generera mera pengar, vore positivt för fäbodnäringen.

Reglerna för skogsbete bör ses över. De är för komplexa och exklusiva och betalas främst ut i södra Sverige, utanför fäbodområdet.

Vi behöver fler djur som betar i skog och på utmark och det behöver inte innebära försämringar, tvärtom de uppfyller flera av våra svenska miljökvalitetsmål.

Utanför frågeställningarna-

Samkör, viss kontroll och rådgivning, särskilt de på hösten, det ger utbildningstillfällen!

Åsa Regnander Dahl, 070 369 9737

Lars Halvarsson, 073 028 00 01

Carin Gisslén-Schönning, 070 398 378 3

för Näringslivsgruppen FSF